

การพัฒนาคุณภาพการศึกษาในโรงเรียนขนาดเล็ก
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี
Educational Quality Development System in Small Schools
under the office of Pathumthani Primary Educational
Service area

ทวี วาจาสัตย์
มหาวิทยาลัยปทุมธานี

บทคัดย่อ

การศึกษาเรื่อง การพัฒนาคุณภาพการศึกษาในโรงเรียนขนาดเล็ก สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี มีวัตถุประสงค์ของการวิจัย ได้แก่ 1) เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบัน และปัญหาระบบการพัฒนาคุณภาพการศึกษาในโรงเรียนขนาดเล็ก สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี 2) เพื่อพัฒนาระบบการพัฒนาคุณภาพการศึกษาในโรงเรียนขนาดเล็ก สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี 3) เพื่อประเมินระบบการพัฒนาคุณภาพการศึกษาโรงเรียนขนาดเล็ก สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี ให้สมบูรณ์โดยใช้กระบวนการวิจัยและพัฒนา (Research and Development) ซึ่งเป็นการวิจัยเชิงปริมาณและการวิจัยเชิงคุณภาพ กลุ่มประชากรได้แก่ ผู้บริหารโรงเรียนขนาดเล็ก จำนวน 43 คน และครูโรงเรียนขนาดเล็ก จำนวน 292 คน ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจังหวัดปทุมธานี เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลมี 3 ชนิด ได้แก่ แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง แบบบันทึกข้อมูล และ แบบประเมินความสำเร็จของพัฒนาระบบการพัฒนาคุณภาพการศึกษาในโรงเรียนขนาดเล็ก สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจังหวัดปทุมธานี ผู้วิจัยได้นำเสนอผลการวิจัยด้วยวิธีการพรรณนาวิเคราะห์ สถิติที่ใช้วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ ค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)

ผลวิจัยพบว่า

1. ผลของการศึกษาสภาพปัจจุบันและปัญหา การพัฒนาคุณภาพการศึกษาในโรงเรียนขนาดเล็ก สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี โดยการวิเคราะห์ สังเคราะห์ จากแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง และแบบบันทึกข้อมูล พบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียนในโรงเรียนขนาดเล็กบางโรงเรียนอยู่ในระดับค่อนข้างต่ำ และที่ผ่านมาการพัฒนาคุณภาพการศึกษาเป็นไปตามสภาพศักยภาพ ความสามารถ บุคลิกภาพ แนวความคิดและความถนัดส่วนตัวของผู้อำนวยการโรงเรียน และครู ซึ่งยังไม่มีแนวทางปฏิบัติเป็นระบบอย่างชัดเจน

2. ผลการพัฒนากระบวนการพัฒนาคุณภาพการศึกษาในโรงเรียนขนาดเล็ก สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี มีองค์ประกอบ ดังนี้

2.1 ตัวป้อน ได้แก่ ทรัพยากรการบริหารการศึกษา ประกอบด้วย ผู้บริหารโรงเรียน ครู ผู้ปกครองนักเรียน องค์กรชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ศิษย์เก่า พระภิกษุสงฆ์หรือผู้แทนศาสนา ประชาชนชาวบ้าน นักเรียน คณะกรรมการสถานศึกษา

2.2 กระบวนการพัฒนาคุณภาพการศึกษาในโรงเรียนขนาดเล็ก สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี แบบ SPEAK PLACE Process ประกอบด้วย 1. การศึกษาสภาพปัจจุบันและปัญหา 2. การวางแผน 3. การพัฒนาระบบการบริหารและการจัดการศึกษา 4 องค์ประกอบ ได้แก่ 3.1 ด้านวิชาการ 3.2 ด้านงบประมาณ 3.3 ด้านการบริหารงานบุคคล 3.4 ด้านการบริหารทั่วไป 4. การจัดกระบวนการเรียนรู้ 7 องค์ประกอบ ได้แก่ 4.1 หลักสูตร 4.2 กระบวนการคิดและการจัดการ 4.3 การจัดกิจกรรมเรียนรู้ 4.4 การจัดสภาพแวดล้อม 4.5 การจัดสื่อการเรียนรู้ 4.6 การอำนวยการจัดการเรียนรู้ 4.7 การเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม 5. การจัดองค์ความรู้ 5 ด้าน ได้แก่ 5.1 ด้านตนเอง 5.2 ด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี 5.3. ด้านคุณธรรม 5.4 ด้านทักษะคณิตศาสตร์ 5.5 ด้านทักษะภาษา 6. การปรับปรุงกระบวนการเรียนรู้ 7. การจัดตั้งแหล่งเรียนรู้ 8. การสร้างเสริมการมีส่วนร่วม 9. การสร้างเสริมโอกาสการศึกษาต่อ 10. การประเมินผล

2.3 ผลลัพธ์ ได้แก่ 1. ผลสำเร็จการจัดการศึกษาในโรงเรียนขนาดเล็กสูงขึ้น สอดคล้องกับมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐาน 2. ผลสัมฤทธิ์ของผู้เรียนในโรงเรียนขนาด

เล็กสูงขึ้นสอดคล้องกับวัตถุประสงค์การจัดการศึกษา ส่งผลให้ผู้เรียนเป็นคนเก่ง คนดี และอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข

2.4 ข้อมูลย้อนกลับ ได้แก่ การสะท้อนผลการพัฒนาแต่ละองค์ประกอบของระบบที่ยังบกพร่องผิดพลาดนำมาวิเคราะห์สังเคราะห์แก้ไขใหม่ให้สมบูรณ์ก่อนนำระบบไปใช้ในวงรอบต่อไป

3. ผลการประเมินระบบการพัฒนาคุณภาพการศึกษาในโรงเรียนขนาดเล็ก สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจังหวัดปทุมธานี จากผู้เชี่ยวชาญโดยรวมมีระดับความคิดเห็นต่อความสำเร็จและความสมบูรณ์ของระบบอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{x} = 4.65$)

คำสำคัญ : การพัฒนาคุณภาพการศึกษาในโรงเรียนขนาดเล็ก, สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจังหวัดปทุมธานี

Abstract

The research on Educational Quality Development in Small Schools under the office of Pathumthani Primary Educational Service area. The objectives of the research were 1) to study current situation and problems the Educational Quality Development System in Small Schools under the office of Pathumthani Primary Educational Service area. 2) To develop the Educational Quality Development System in Small Schools under the office of Pathumthani Primary Educational Service area. 3) To evaluate the system of Educational Quality Development System in Small Schools under the office of Pathumthani Primary Educational Service area. To complete the research and development process, which is quantitative research and qualitative research. Population: There are 56 small school administrators and 297 small school teachers under the Office of Pathum Thani Primary Education. There are three types of data collection tools: structured interviews. Data collection and evaluation form of the success of Educational Quality Development System in Small Schools under the office of Pathumthani Primary Educational Service area. The researcher presented the

results by descriptive analysis. Statistics used to analyze data using mean ($\bar{x}$) and standard deviation (S.D.).

The results of the research found that.

1. Results of current study Educational Quality Development System in Small Schools under the office of Pathumthani Primary Educational Service area by synthetic analysis on structured interviews and record data found that, the learning achievement of the students in some small schools w a relatively low level. The development of quality of education is based on the ability, personality, concept and personal aptitude of the school director and teacher.

2. The results of the system development found that Educational Quality Development System in Small Schools under the office of Pathumthani Primary Educational Service area had the following components:

2.1 Input is the educational management resource. Had the following components: 1. School administrators 2. Teachers 3. Student's parent 4. Community organization 5. Local government organization 6. Alumni 7. Monk or religious representative 8. Philosopher 9. Student 10. School committee.

2.2 Educational Quality Development Process in Small Schools under the office of Pathumthani Primary Educational Service area SPEAK PLACE Process had the following components: 1. Study of current conditions and problems 2. Planning 3. Educational Administration Development System: 3.1 Academic 3.2 Budgeting 3.3 Personnel management 3.4 General administration, 4. Action learning Process: 4.1 Curriculum 4.2 Thought process and management 4.3 Learning activities 4.4 Environment 4.5 Organizing learning media 4.6 Learning Directing 4.7 Participatory learning, 5. Knowledge Management: 5.1 Myself 5.2 Science and Technology 5.3 Morals and ethics 5.4 mathematics skills 5.5 Language

skills, 6. Process learning Improvement 7. Learning place Resources 8. Advocating participation 9. Continuing Education Service 10. Evaluation

2.3 The results include: 1) the achievement of educational administration in small schools was higher according the standard of basic education. 2) The achievement of students in small schools was higher according the educational objectives. As a result, students had Curriculum Knowledge, morals and ethics and Live in society happily.

2.4. The feedback data is the reflection of the development of each component of the fault system, which is analyzed and Revise to be used in the next cycle.

3. The results of the evaluation Educational Quality Development Process in Small Schools under the office of Pathumthani Primary Educational Service area on the experts, the overall level of opinion on the success and integrity of the system was at the highest level ($\bar{x} = 4.65$).

Keyword: Educational Quality Development in Small Schools, The office of Pathumthani Primary Educational Service area.

บทนำ

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2553 หมวด 4 แนวการจัดการศึกษา มาตรา 22 ถึง มาตรา 30 การจัดการศึกษาต้องยึดหลักว่าผู้เรียนทุกคนมีความสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้ และถือว่าผู้เรียนมีความสำคัญที่สุดกระบวนการจัดการศึกษาต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาตามธรรมชาติและเต็มตามศักยภาพ การจัดการต้องเน้นความสำคัญทั้งความรู้คุณธรรมกระบวนการเรียนรู้และบูรณาการตามความเหมาะสมของแต่ละระดับการศึกษาในเรื่อง ความรู้เรื่องเกี่ยวกับตนเอง และความสัมพันธ์ของตนเองกับสังคม ระบบการเมืองการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ความรู้และทักษะด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ความรู้เกี่ยวกับศาสนา ศิลปะ วัฒนธรรม การกีฬาภูมิปัญญาไทย และการ

ประยุกต์ใช้ภูมิปัญญา ความรู้ และทักษะด้านคณิตศาสตร์ และด้านภาษา เน้นการใช้ภาษาไทย อย่างถูกต้อง ทักษะในการประกอบอาชีพและการดำรงชีวิตอย่างมีความสุข การจัด กระบวนการเรียนรู้ ให้สถานศึกษาและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องดำเนินการ จัดเนื้อหาสาระและ กิจกรรมให้สอดคล้องกับความสนใจและความถนัดของผู้เรียน โดยคำนึงถึงความแตกต่าง ระหว่างบุคคล จัดกิจกรรมให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากประสบการณ์จริงแบบบูรณาการ และส่งเสริม การเรียนรู้ตลอดชีวิต ให้สถานศึกษาจัดการประเมินผู้เรียนโดยพิจารณาจากพัฒนาการของ ผู้เรียน ความประพฤติ การสังเกตพฤติกรรมการเรียนร่วมกิจกรรมและการทดสอบควบคู่ไป ในกระบวนการเรียนการสอนตามความเหมาะสมของแต่ละระดับ ให้คณะกรรมการการศึกษา ขั้นพื้นฐานกำหนดหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานเพื่อความเป็นไทย ความเป็นพลเมือง ที่ดีของชาติ หลักสูตรการศึกษาในระดับต่างๆ ต้องมีลักษณะหลากหลาย ให้สถานศึกษาร่วมกับ บุคคล ครอบครัว ชุมชนองค์กรชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เอกชน องค์กรเอกชน องค์กรวิชาชีพ สถาบันศาสนา สถานประกอบการ และสถาบันสังคมอื่น (กระทรวงศึกษาธิการ, 2553).

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้น พื้นฐาน, 2551). มีโรงเรียนในสังกัดกระจายอยู่ทุกภูมิภาคของประเทศ ในจำนวนนี้มีโรงเรียนที่ เป็นโรงเรียนขนาดเล็กรวมอยู่ด้วย และโรงเรียนขนาดเล็กขาดแคลนทรัพยากรทางการศึกษาทุก ด้าน เช่น ขาดแคลนอัตราากำลังครู มีครูไม่ครบชั้นและไม่ครบสาระวิชา ขาดแคลนงบประมาณ และมีอุปสรรคในด้านการบริหารจัดการ ซึ่งส่งผลต่อคุณภาพการเรียนการสอน ครูผู้สอนขาด ขวัญและกำลังใจ ผู้ปกครองขาดความเชื่อมั่นในคุณภาพการศึกษาของบุตรหลาน ผลสัมฤทธิ์ ทางการเรียนของนักเรียนในโรงเรียนขนาดเล็กต่ำ นอกจากนี้ สำนักงานคณะกรรมการ การศึกษาขั้นพื้นฐาน (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2557) กลุ่มงานวิจัยและ พัฒนา สำนักนโยบายและแผน ได้ศึกษาวิจัยเพื่อพัฒนาประสิทธิภาพโรงเรียนขนาดเล็กให้ เป็นไปตามเกณฑ์มาตรฐานของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน พบว่า สภาพ ปัจจุบันและปัญหาของโรงเรียนขนาดเล็ก ได้แก่ 1) ปัญหาด้านวิชาการ เช่น ขาดแคลนสื่อ วัสดุ อุปกรณ์ ครุภัณฑ์ ขาดแคลนหนังสือเรียน หนังสืออ่านประกอบ ครูขาดประสบการณ์ใน การสร้างและใช้สื่อการเรียนการสอน ครูขาดความรู้ความเข้าใจในการใช้สื่อเทคโนโลยี หรือ นวัตกรรม นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำ นักเรียนมีปัญหาการคิดวิเคราะห์และการคิด

คำนวณ นักเรียนขาดความกระตือรือร้นในการเรียน และพื้นฐานความรู้ของนักเรียนแตกต่างกันทำให้การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนของครูมีความยุ่งยาก 2) ปัญหาด้านบุคลากร เช่น บุคลากรและครูไม่ตรงกับสาขาวิชาเอกหรือวิชาที่ถนัด ครูต้องรับภาระหนัก ครูขาดขวัญและกำลังใจ บุคลากรมีการย้ายบ่อย ขาดบุคลากรสายสนับสนุนการสอน บุคลากรบางส่วนเป็นครูอัตราจ้างซึ่งระยะเวลาที่ทำการจ้างสั้น ปัญหาการพัฒนาบุคลากรให้มีความรู้และปัญหาด้านสวัสดิการต่างๆ 3) ปัญหาด้านอาคารสถานที่ ครุภัณฑ์ และสื่อวัสดุอุปกรณ์ เช่น สภาพอาคารเก่าชำรุดทรุดโทรม อาคารเรียน อาคารประกอบไม่เพียงพอกับความต้องการ ขาดห้องปฏิบัติการสถานที่ออกกำลังกายสำหรับเด็ก ขาดวัสดุครุภัณฑ์ที่จำเป็น ขาดเครื่องมือสื่อสาร โทรศัพท์ เครื่องถ่ายเอกสาร ที่จำเป็นต่อการดำเนินงาน 4) ปัญหาด้านการบริหารจัดการ เช่น จำนวนนักเรียนต่อห้องเรียนมีจำนวนน้อยไม่เพียงพอ โรงเรียนบางแห่งตั้งอยู่ห่างไกลจากชุมชน ทำให้เกิดปัญหาการเดินทางมาเรียนของนักเรียน ค่าพาหนะนักเรียนมีจำกัด ชุมชน ผู้ปกครอง มีฐานะยากจนไม่สามารถส่งเสริมสนับสนุนการดำเนินงานของโรงเรียน การใช้ข้อมูลสารสนเทศ การอพยพเคลื่อนย้ายของประชากรวัยเรียนที่ผู้ปกครองย้ายไปรับจ้างงานต่างพื้นที่ ขาดการติดต่อประสานงานกับหน่วยงาน องค์กร ที่เกี่ยวข้องหรือที่อื่น ๆ ที่เข้ามาช่วยสนับสนุนการจัดการศึกษาของโรงเรียน ขาดงบประมาณสนับสนุน การดำเนินงานด้านอื่นๆของโรงเรียน ขาดการนิเทศ กำกับ ติดตามและประเมินผลการดำเนินงานอย่างต่อเนื่องของผู้บริหารสถานศึกษา หรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

จากความเป็นมาและความสำคัญของปัญหาดังกล่าว ผู้วิจัยในฐานะเป็นอาจารย์ประจำหลักสูตรศึกษาศาสตรดุษฎีบัณฑิต และหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา จึงจำเป็นต้องศึกษาสภาพปัจจุบันปัญหาและพัฒนาระบบการพัฒนาคุณภาพการศึกษาในโรงเรียนขนาดเล็ก สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี ให้เป็นรูปธรรมเพื่อเป็นเครื่องมือให้ผู้บริหารโรงเรียนขนาดเล็กนำไปใช้บริหารงานวิชาการในโรงเรียนขนาดเล็กได้อย่างมีประสิทธิภาพและมีประสิทธิผลต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันและปัญหาระบบการพัฒนาคุณภาพการศึกษาในโรงเรียนขนาดเล็กสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี

2. เพื่อพัฒนาระบบการพัฒนาคุณภาพการศึกษาในโรงเรียนขนาดเล็กสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี

3. เพื่อศึกษาผลการประเมินระบบการพัฒนาคุณภาพการศึกษาในโรงเรียนขนาดเล็กสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี

ขอบเขตของการวิจัย

1. **ขอบเขตด้านประชากร** ได้แก่ โรงเรียนขนาดเล็กสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 1 จำนวน 29 โรงเรียน และสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 2 จำนวน 14 โรงเรียน รวมจำนวน 43 โรงเรียน ผู้บริหารโรงเรียนขนาดเล็ก จำนวน 43 คน และครู จำนวน 292 คน (กลุ่มนโยบายและแผน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 1 และเขต 2: 2558)

2. ขอบเขตด้านเนื้อหา

2.1 ทฤษฎีระบบ (วิโรจน์ สารัตนะ, 2545)

2.2 พ.ร.บ.พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2553 หมวด 4 แนวทางการจัดการศึกษา มาตรา 22 ถึง มาตรา 30 และหมวด 5 การบริหารและการจัดการศึกษา ส่วนที่ 1 การบริหารและการจัดการศึกษาของรัฐ มาตรา 39 ดังนี้

2.2.1 การศึกษาสภาพปัจจุบันและปัญหา

2.2.2 การวางแผน

2.2.3 การจัดการศึกษาให้ผู้เรียน

2.2.4 การจัดกระบวนการเรียนรู้

2.2.5 พัฒนากระบวนการเรียนการสอน

2.2.6 การจัดตั้งแหล่งการเรียนรู้

2.2.7 การประเมินผล

2.2.8 การสร้างเสริมโอกาสการเข้าศึกษาต่อ

2.2.9 การสร้างเสริมการมีส่วนร่วม

2.2.10 การบริหารและการจัดการศึกษา

วิธีดำเนินการวิจัย

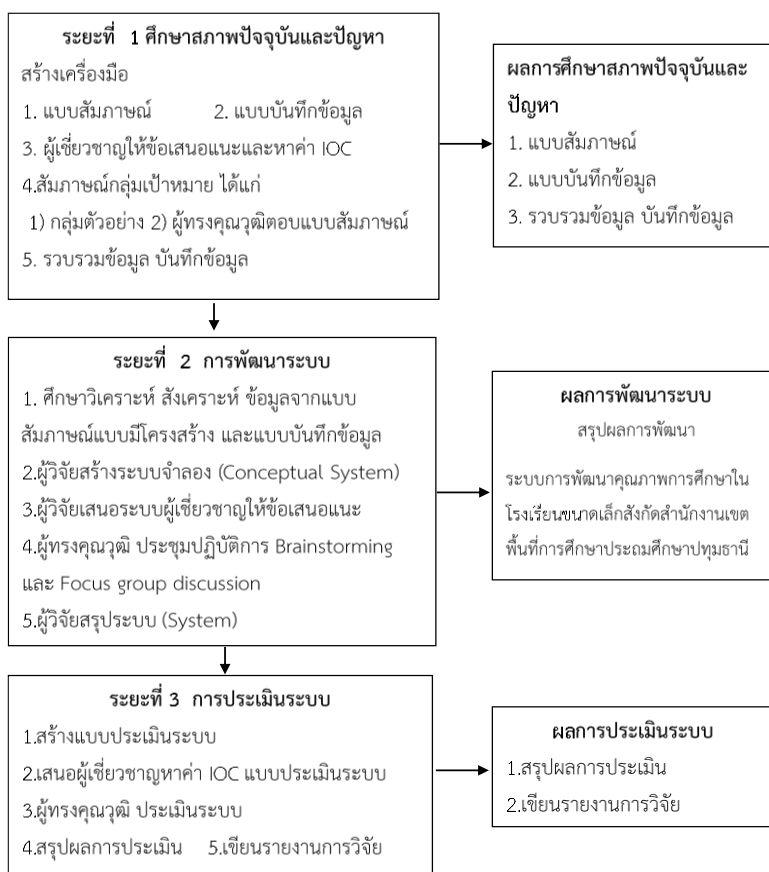
การวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการโดยใช้กระบวนการวิจัยและพัฒนา (Research and Development) ซึ่งเป็นการวิจัยเชิงปริมาณและการวิจัยเชิงคุณภาพ แบ่งเป็น 3 ระยะ ได้แก่

ระยะที่ 1 ศึกษาสภาพปัจจุบันและปัญหากระบวนการพัฒนาคุณภาพการศึกษาในโรงเรียนขนาดเล็กสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี

ระยะที่ 2 พัฒนาระบบการพัฒนาคุณภาพการศึกษาในโรงเรียนขนาดเล็กสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี

ระยะที่ 3 การประเมินระบบการพัฒนาคุณภาพการศึกษาในโรงเรียนขนาดเล็ก

ขั้นตอนของการวิจัย

ภาพประกอบ 1 แสดงกระบวนการและขั้นตอนการวิจัย

อภิปรายผล

ผลจากการศึกษาวิจัยการพัฒนาคุณภาพการศึกษาในโรงเรียนขนาดเล็กสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจังหวัดปทุมธานี ได้ข้อค้นพบ ดังนี้

1. ผลของการศึกษาสภาพปัจจุบัน การพัฒนาคุณภาพการศึกษาในโรงเรียนขนาดเล็กสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจังหวัดปทุมธานี โดยการวิเคราะห์สังเคราะห์จากแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง และแบบบันทึกข้อมูล พบว่า โรงเรียนขนาดเล็กมีระบบการปฏิบัติงานตามกรอบและขอบข่ายการจัดการศึกษาของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ซึ่งมีการกระจายอำนาจการบริหารราชการออกเป็นสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา และควรจัดการศึกษาอย่างเป็นระบบและมีรูปแบบที่ชัดเจนในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาในโรงเรียนขนาดเล็ก สอดคล้องกับ เทพนม เมืองแมน และสวีน สุวรรณ (เทพนม เมืองแมน และสวีน สุวรรณ , 2529) กล่าวว่า การพัฒนาองค์กรเป็นวิธีการใหม่ของการจัดการเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลง เพื่อแก้ปัญหาและพัฒนาองค์กรอย่างเป็นระบบ เป็นการเปลี่ยนแปลงโดยมีการวางแผน (Planned Change) เป็นการเปลี่ยนแปลงแบบเบ็ดเสร็จ (Comprehensive Change) และสอดคล้องกับ คัทลียา วสุธาดา (คัทลียา วสุธาดา, 2543) กล่าวว่า การพัฒนาระบบเป็นกระบวนการเปลี่ยนแปลงอย่างมีแบบแผน โดยมีการนำเทคนิคการพัฒนาองค์กรมาใช้ มุ่งเน้นการปรับปรุงองค์กรในด้านระบบโครงสร้าง และพฤติกรรมของบุคคลให้ดีขึ้น เพื่อให้ได้มาและดำรงไว้ซึ่งประสิทธิภาพและประสิทธิผลของงาน สอดคล้องกับ ทวี วาจาสัตย์ (ทวี วาจาสัตย์, 2553) กล่าวว่า ระบบการยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของโรงเรียนขนาดเล็กต้องมีกระบวนการ กรอบแนวคิดและการประเมินผลสำเร็จอย่างชัดเจน และสอดคล้องกับ Wachasataya T. (Wachasataya, T, 2013) กล่าวว่า การจัดการศึกษาโรงเรียนขนาดเล็กต้องจัดให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์การจัดการศึกษาที่มุ่งเน้นการทำงานเป็นทีม มุ่งเน้นสู่คุณภาพผู้เรียน มุ่งเน้นสู่มาตรฐานการศึกษา

ผลของการศึกษาสภาพปัญหาการพัฒนาคุณภาพการศึกษาในโรงเรียนขนาดเล็กสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจังหวัดปทุมธานี โดยการวิเคราะห์สังเคราะห์จากแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง และแบบบันทึกข้อมูล พบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียนในโรงเรียนขนาดเล็กบางโรงเรียนในสังกัด

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจังหวัดปทุมธานีอยู่ในระดับค่อนข้างต่ำ และที่ผ่านมามีการพัฒนาคุณภาพการศึกษาเป็นไปตามสภาพศักยภาพ ความสามารถ บุคลิกภาพ แนวความคิดและความถนัดส่วนตัวของผู้อำนวยการโรงเรียน และครู ซึ่งยังไม่มีแนวทางปฏิบัติเป็นระบบอย่างชัดเจน สอดคล้องกับ ธรรมรส โชติบุญชร. (ธรรมรส โชติบุญชร, 2540) พบว่าสาเหตุ ผู้บริหารโรงเรียนไม่เห็นความสำคัญ และความจำเป็นของการให้ผู้ปกครองเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา เนื่องจากเห็นว่าตนเองเป็นบุคคลสำคัญที่สุดในสถานศึกษา และสอดคล้องกับ Wachasataya, T. Butdisuwan, S. Chamraspun, U. (Wachasataya, T. Butdisuwan, S. and Chamraspun, U, 2012) : กล่าวว่าผู้บริหารและครูโรงเรียนขนาดเล็กยังไม่มีระบบการพัฒนาคุณภาพการศึกษาโดยการมีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วนอย่างชัดเจน แต่ละคนมีทักษะการทำงานแตกต่างกันไปตามความรู้และความสามารถของแต่ละบุคคล

2. ผลการพัฒนาระบบ พบว่า ระบบการพัฒนาคุณภาพการศึกษาในโรงเรียนขนาดเล็กสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจังหวัดปทุมธานี ประกอบด้วย ตัวบ่งชี้ ได้แก่ ทรัพยากรการบริหารการศึกษา กระบวนการพัฒนาคุณภาพการศึกษาโรงเรียนขนาดเล็ก ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี แบบ SPEAK PLACE Process ประกอบด้วย 1. การศึกษาสภาพปัจจุบันและปัญหา 2. การวางแผน 3. การพัฒนาระบบการบริหารและการจัดการศึกษา 4. การจัดกระบวนการเรียนรู้ 5. การจัดองค์ความรู้ 6. การปรับปรุงกระบวนการเรียนรู้ 7. การจัดตั้งแหล่งเรียนรู้ 8. การสร้างเสริมการมีส่วนร่วม 9. การสร้างเสริมโอกาสการศึกษาต่อ 10. การประเมินผล ผลลัพธ์ ได้แก่ ผลสำเร็จของการจัดการศึกษา และผลสัมฤทธิ์ของผู้เรียน และข้อมูลย้อนกลับ ได้แก่ การสะท้อนผลการพัฒนาแต่ละองค์ประกอบของระบบ สอดคล้องกับ วิโรจน์ สารรัตน์ (วิโรจน์ สารรัตน์, 2545) กล่าวว่าระบบประกอบด้วยองค์ประกอบสำคัญ 3 ส่วน ได้แก่ สิ่งที่ป้อนเข้าไป (Input) กระบวนการ (Process) ผลงาน (Output) หรือ ผลิตภัณฑ์ (Product) และสิ่งที่ช่วยให้องค์การสามารถตรวจสอบว่ากิจกรรมต่าง ๆ นั้นบรรลุวัตถุประสงค์ หรือไม่ มีส่วนใดที่ต้องแก้ไขปรับปรุง จึงต้องอาศัย ข้อมูลป้อนกลับ (Feedback)

3. ผลการประเมินระบบการพัฒนาคุณภาพการศึกษาในโรงเรียนขนาดเล็กสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจังหวัดปทุมธานี จากผู้เชี่ยวชาญโดยรวมมีระดับความคิดเห็นต่อความสำเร็จและความสมบูรณ์ของระบบอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.65$)

สรุปผลการวิจัย

สรุปผลจากการศึกษาวิจัยการพัฒนาคุณภาพการศึกษาในโรงเรียนขนาดเล็กสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจังหวัดปทุมธานี ได้ข้อค้นพบ ดังนี้

1. ผลของการศึกษาสภาพปัจจุบัน การพัฒนาคุณภาพการศึกษาในโรงเรียนขนาดเล็กสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจังหวัดปทุมธานี โดยการวิเคราะห์สังเคราะห์จากแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง และแบบบันทึกข้อมูล พบว่า โรงเรียนขนาดเล็กมีระบบการปฏิบัติงานตามกรอบและขอบข่ายการจัดการศึกษาของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ซึ่งมีการกระจายอำนาจการบริหารราชการออกเป็นสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา และยังไม่มีระบบหรือรูปแบบการพัฒนาคุณภาพการศึกษาในโรงเรียนขนาดเล็กที่ชัดเจน

ผลของการศึกษาสภาพปัญหาการพัฒนาคุณภาพการศึกษาในโรงเรียนขนาดเล็กสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจังหวัดปทุมธานี โดยการวิเคราะห์สังเคราะห์จากแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง และแบบบันทึกข้อมูล พบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียนในโรงเรียนขนาดเล็กบางโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจังหวัดปทุมธานีอยู่ในระดับค่อนข้างต่ำ และที่ผ่านมาการพัฒนาคุณภาพการศึกษาเป็นไปตามสภาพศักยภาพ ความสามารถ บุคลิกภาพ แนวความคิดและความถนัดส่วนตัวของผู้อำนวยการโรงเรียน และครู ซึ่งยังไม่มีแนวทางปฏิบัติเป็นระบบอย่างชัดเจน

2. ผลการพัฒนาระบบ พบว่า ระบบการพัฒนาคุณภาพการศึกษาในโรงเรียนขนาดเล็กสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจังหวัดปทุมธานี มีองค์ประกอบ ดังนี้

2.1 ตัวป้อน ได้แก่ ทรัพยากรการบริหารการศึกษา ประกอบด้วย ผู้บริหารโรงเรียน ครู ผู้ปกครองนักเรียน องค์กรชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ศิษย์เก่า พระภิกษุสงฆ์หรือผู้แทนศาสนา ประชาชนชาวบ้าน นักเรียน คณะกรรมการสถานศึกษา

2.2 กระบวนการพัฒนาคุณภาพการศึกษาโรงเรียนขนาดเล็กในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี แบบ SPEAK PLACE Process ประกอบด้วย 1. การศึกษาสภาพปัจจุบันและปัญหา 2. การวางแผน 3. การพัฒนาระบบการบริหารและการจัดการศึกษา 4 องค์ประกอบ ได้แก่ 3.1 ด้านวิชาการ 3.2 ด้านงบประมาณ 3.3 ด้านการบริหารงานบุคคล 3.4 ด้านการบริหารทั่วไป 4. การจัดกระบวนการเรียนรู้ 7 องค์ประกอบ ได้แก่ 4.1 หลักสูตร 4.2 กระบวนการคิดและการ

จัดการ 4.3 การจัดกิจกรรมเรียนรู้ 4.4 การจัดสภาพแวดล้อม 4.5 การจัดสื่อการเรียน
 4.6 การอำนวยความสะดวกการเรียนรู้ 4.7 การเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม 5. การจัดองค์ความรู้
 5 ด้าน ได้แก่ 5.1 ด้านตนเอง 5.2 ด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี 5.3. ด้านคุณธรรม
 5.4 ด้านทักษะคณิตศาสตร์ 5.5 ด้านทักษะภาษา 6. การปรับปรุงกระบวนการเรียนรู้
 7. การจัดตั้งแหล่งเรียนรู้ 8. การสร้างเสริมการมีส่วนร่วม 9. การสร้างเสริมโอกาส
 การศึกษาต่อ 10. การประเมินผล

2.3 ผลลัพธ์ ได้แก่ 1. ผลสำเร็จของการจัดการศึกษาในโรงเรียนขนาดเล็ก
 สูงขึ้นสอดคล้องกับมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐาน 2. ผลสัมฤทธิ์ของผู้เรียนในโรงเรียน
 ขนาดเล็กสูงขึ้นสอดคล้องกับวัตถุประสงค์การจัดการศึกษา ส่งผลให้ผู้เรียนเป็นคนเก่ง
 คนดี และอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข

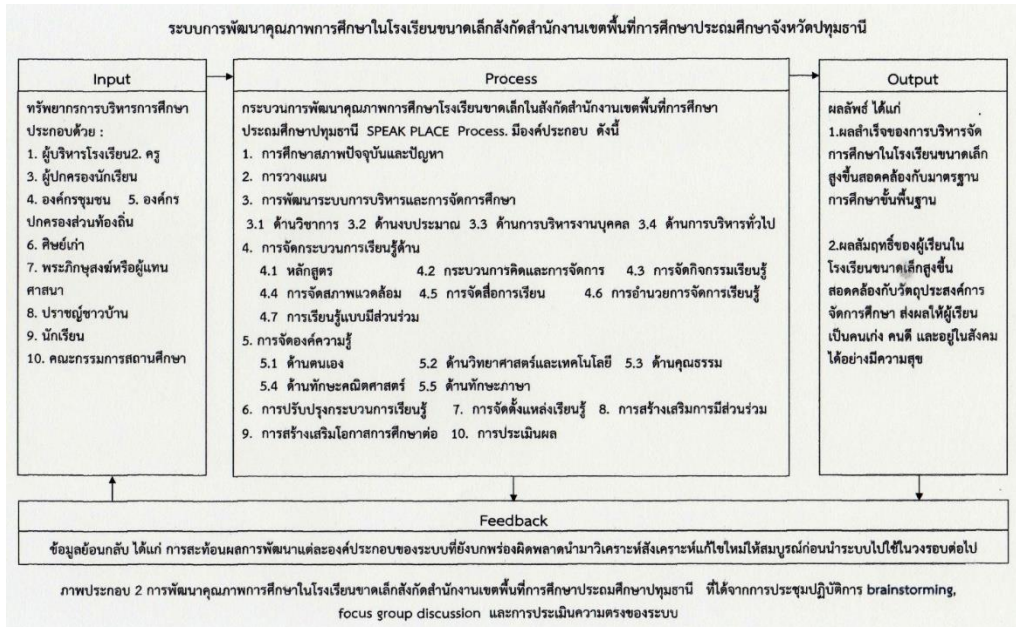
2.4 ข้อมูลย้อนกลับ ได้แก่ การสะท้อนผลการพัฒนาแต่ละองค์ประกอบของ
 ระบบที่ยังบกพร่องผิดพลาดนำมาวิเคราะห์สังเคราะห์แก้ไขใหม่ให้สมบูรณ์ก่อนนำ
 ระบบไปใช้ในวงรอบต่อไป

3. ผลการประเมินระบบการพัฒนาคุณภาพการศึกษาในโรงเรียนขนาดเล็กสังกัด
 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจังหวัดปทุมธานี จากผู้เชี่ยวชาญโดยรวมมีระดับ
 ความคิดเห็นต่อความสำเร็จและความสมบูรณ์ของระบบอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.65$)

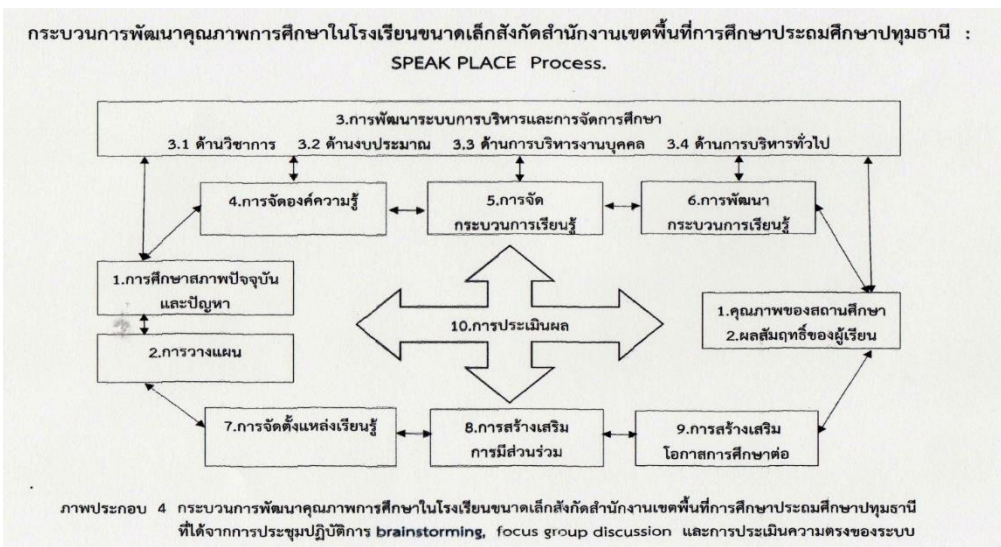
สรุประบบ

การพัฒนาคุณภาพการศึกษาในโรงเรียนขนาดเล็กสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี

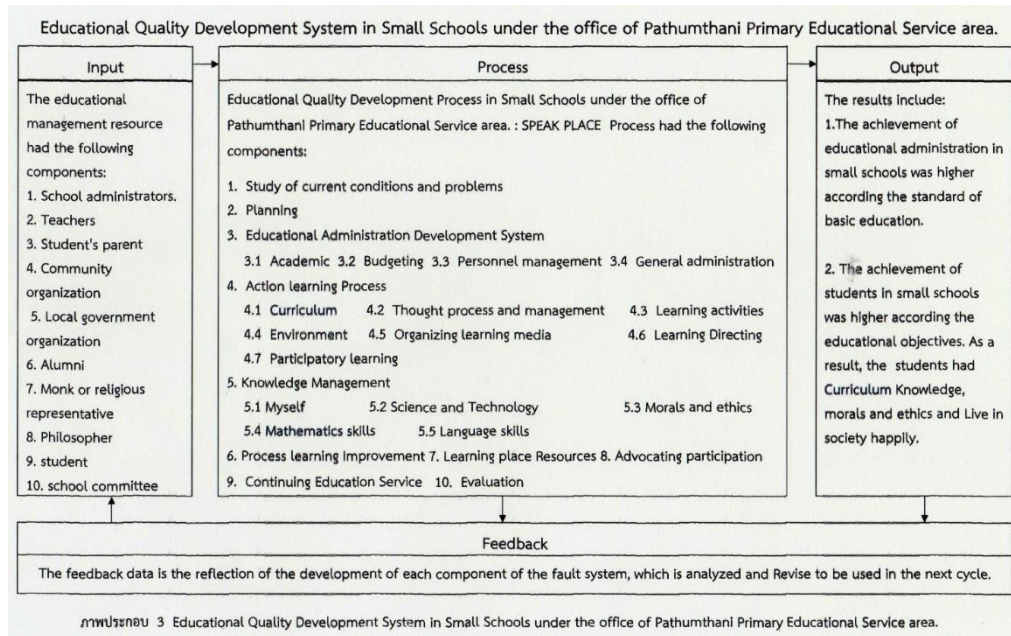
ระบบย่อย (กระบวนการ)

การพัฒนาคุณภาพการศึกษาในโรงเรียนขนาดเล็กสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี

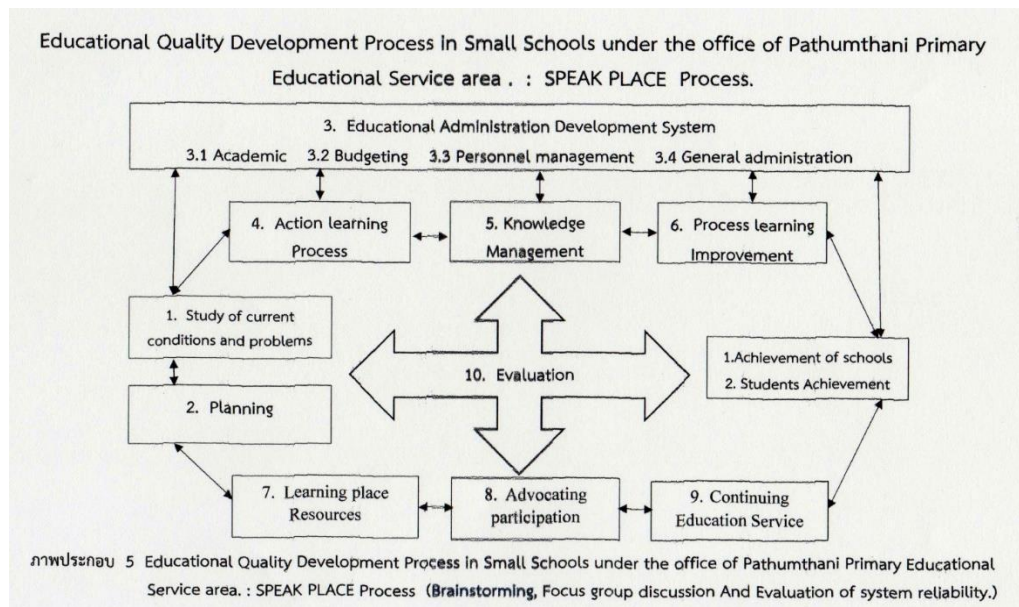

System: Educational Quality Development System in Small Schools under the office of Pathumthani Primary Educational Service area.

Sub-System: SPEAK PLACE Process

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะกรณีนำระบบการพัฒนาคุณภาพการศึกษาในโรงเรียนขนาดเล็กสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี ไปใช้

1.1 การนำระบบการพัฒนาคุณภาพการศึกษาในโรงเรียนขนาดเล็กสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี ไปใช้ ควรมีการประชุมปฏิบัติการผู้ร่วมพัฒนาการบริหารการศึกษาเพื่อทำความเข้าใจระบบให้เข้าใจถึงกระบวนการและขั้นตอนการดำเนินการ

1.2 โรงเรียนขนาดเล็กในสังกัดควรจัดตั้งศูนย์ข้อมูลสารสนเทศและเครือข่ายวิชาการเพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้ช่วยเหลือแก้ไขข้อขัดข้องร่วมกันเพื่อให้เกิดความก้าวหน้าทางวิชาการ

2. ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

ควรมีการศึกษาวิจัยพัฒนาการมีส่วนร่วมจากชุมชนทุกภาคส่วนในการจัดการศึกษาในโรงเรียนขนาดเล็กที่หลากหลายรูปแบบ

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2553). พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 ที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2545 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 3) พ.ศ.2553. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์ (ร.ส.พ.).
- คัทลียา วสุธาดา. (2543). การพัฒนารูปแบบการให้บริการผู้ป่วยวัณโรคโรงพยาบาลชัยภูมิ. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- ทวี วาจาสัตย์. (2553). การพัฒนาระบบการยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของโรงเรียนขนาดเล็กในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 2 . รายงานผลการวิจัย สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 2.
- เทพนม เมืองแมน และสรวง สุวรรณ . (2529). พฤติกรรมองค์กร. กรุงเทพฯ: ไทยวัฒนาพานิช.
- ธรรมรส โชติคุณุชร. (2540). การบริหารแบบมีส่วนร่วม. ประมวลสาระชุดวิชาทฤษฎีและแนวปฏิบัติในการบริหารการศึกษา (พิมพ์ครั้งที่ 2) . นนทบุรี : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.

- วิโรจน์ สารรัตน์. (2545). การบริหาร หลักการ ทฤษฎี ประเด็นทางการศึกษาและบทวิเคราะห์ องค์การศึกษาไทย. (พิมพ์ครั้งที่ 3) . กรุงเทพฯ: พิมพ์พิสุทธิ์.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2551). แผนยุทธศาสตร์เพื่อพัฒนาโรงเรียนขนาดเล็ก ปี 2551-2553 . กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2557). การพัฒนาประสิทธิภาพโรงเรียนขนาดเล็กให้เป็นไปตามเกณฑ์มาตรฐานของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน
- Wachasataya, T. (2013). The Development International Supervision Model in School under the Sakonnakorn Educational Primary Service Area 2. The Sixth SNRU International Conference on Cooperation for Development on the East – West Economic Corridor : Strategic Development for ASEAN Community. 30 August 2013, Sakon Nakhon Rajabhat University , (หน้า 32-46).
- Wachasataya, T. Butdisuwan, S. and Chamraspun, U. (2012). The Development of Educational Quality by Stakeholders' Participation in Small Sized Schools. International Journal of Asian Social Science Vol.2, No.4 , 611-617.